

Sanastoa alalukuun 13.3

alkuperäiskansa (yhdyssana: alkuperäinen + kansa) kansa, joka on asunut alueella ensimmäisenä ja jo ennen kuin alueelle on perustettu valtio eli maa. Alkuperäiskansalla tarkoitetaan kansaa, joka on joutunut väistämään tai joutunut kohdelluksi huonosti, kun uusia ihmisiä on muuttanut alueelle. Kansa tarkoittaa ryhmää ihmisiä, joilla on tiettyjä yhteisiä piirteitä, kuten samanlainen kieli, kulttuuri tai uskonto.

alkuperäiskansojen → alkuperäiskansa

armeija jonkin maan sotilaat ja muut sotavarusteet. Esimerkiksi ”Suomen armeija” tarkoittaa Suomen sotilaita ja sotavälineitä.

armeijalle → armeija

ase väline taistelussa. Esimerkiksi tykit, miekat ja pistoolit ovat aseita.

aseisiin → ase

aseita → ase

ehdokas ihminen, jota voi → äänestää vaaleissa. Esimerkiksi ne, joita voi äänestää presidentinvaaleissa, ovat presidenttiehdokkaita.

ehdokkaita → ehdokas

elintaso (yhdyssana: elin-, eli eläminen + taso) se, miten ihmiset elävät ja mitä asioita heillä on tai ei ole. Jos elintaso on hyvä, ihmisillä on kaikki, mitä he tarvitsevat.

epäkohta (yhdyssana: epä- + kohta) asia, joka on väärin. Asia, joka ei ole niin hyvin kuin sen pitäisi olla.

epäkohtia → epäkohta

epätasa-arvo (yhdyssana: epä- + tasa-arvo) se, että ihmiset eivät ole tasa-arvoisia eli ihmisiä ei kohdella samalla tavalla ja heillä ei ole samoja oikeuksia ja mahdollisuuksia

epätoivoisesti (yhdyssana: epä + toivoisesti) niin, että ei ole toivoa ja on valmis tekemään melkein mitä tahansa saadakseen jotakin. Esimerkiksi ”yritin epätoivoisesti soittaa hänelle” tarkoittaa, että yritin koko ajan soittaa hänelle eikä hän vastannut.

hallitukseen → hallitusta

hallitus maan asioista päättävä ryhmä, johon kuuluu ministereitä → ministeri

hankkia (1) Toimia niin, että saa itselleen jotakin. Esimerkiksi ottaa tai ostaa itselleen. Esimerkiksi ”hankit kirjan” tarkoittaa, että esimerkiksi lainasit tai ostit kirjan ja nyt sinulla on se.

ihmisoikeusliike (yhdyssana: ihmisoikeus + liike) ihmisten ryhmä, joka vaatii ihmisoikeuksien noudattamista. Ihmisoikeuksia ovat esimerkiksi oikeus elämään, vapauteen, ruokaan, puhtaaseen veteen ja koulutukseen. Ihmisoikeudet ovat tärkeitä oikeuksia, joiden pitäisi koskea kaikkia maailman ihmisiä.

ilmoittautua (1) ilmoittaa, että on esimerkiksi tulossa johonkin tai haluaa osallistua johonkin. Esimerkiksi ”ilmoittauduin kurssille” tarkoittaa, että ilmoitin, että olen tulossa kurssille.

ilmoittautui → ilmoittautua

kansalaisyhteisöt → kansalaisyhteisyys

kansalaisyhteisö → kansalaisyhteisyys

kansalaisyhteisyys (yhdyssana: kansalainen + yhteisyys) se, mitä jonkin maan eli valtion jäsen saa tehdä. Esimerkiksi äänestäminen on monissa maissa kansalaisyhteisyys.

kilpailivat → kilpailla

kilpailla (3) yrittää olla parempi kuin toinen

kommunistinen puolue poliittinen eli yhteisistä asioista päättävä ryhmä, joka kannatti kommunismin aatetta eli aatetta, jossa maa omistaa kaiken ja kaikille annetaan yhtä paljon

kommunistisella puolueella. → kommunistinen puolue

kriisi hankala, vaikea tai vaarallinen tilanne. Esimerkiksi ”perhekriisi” tarkoittaa vaikeaa tilannetta perheessä.

kriisin → kriisi

mainostaa (1) esitellä tavaraa mainoksissa, jotta ihmiset ostaisivat sen

mainostettiin → mainostaa

Kuva: jp26jp / Pixabay

markkinatalous (yhdyssana: markkina + talous) talous, jossa hinnat muuttuvat sen mukaan, mitä ihmiset haluavat ostaa ja mitä on saatavilla

markkinatalouteen → markkinatalous

menestyi → menestyä

menestyä (1) pärjätä hyvin. Jos puolue menestyy vaaleissa, se saa paljon kannatusta eli ääniä vaaleissa.

miehitti → miehittää

miehittää (1) jos jonkun maan sotilaat tulevat alueelle ja ottavat sen itselleen, he miehittävät alueen

omaisuus ne tavarat ja rahat, jotka kuuluvat jollekulle eli jotka joku omistaa. Esimerkiksi ”hänellä on paljon omaisuutta” tarkoittaa, että ihminen on rikas eli hänellä on paljon esimerkiksi rahaa ja tavaraa.

omaisuutta → omaisuus

painostaa (1) vaatia koko ajan tai toistuvasti jotakin joltakulta

painosti → painostaa

palkka raha tai muu asia, jonka maksetaan tai annetaan, kun tekee työtä.

palkkaa → palkka

perustaa yrityksiä → perustaa yritys

perustaa yritys *perustaa* (1) tässä yhteydessä: aloittaa jotakin *yrityksen* → **yritys** tässä yhteydessä: firma. Yrityksessä ihminen myy jotakin (esimerkiksi tavaroita tai työtään) ja siitä rahaa muilta. Esimerkiksi ”hän perusti siivousyrityksen” tarkoittaa, että hän siivoaa tai palkkaa ihmisiä siivoamaan ja saa siivouksen kohteelta rahaa. Esimerkiksi oman kioskin aloittaminen on yrityksen perustaminen.

perustua (verbityyppi 1) nojata, tukeutua johonkin, olla peräisin jostakin. Esimerkiksi jos ”tarina perustuu tositapahtumiin”, tarinan taustalla on tapahtuma, joka on totta.

perustui → perustua

politiikassa → politiikka

politiikka yhteisistä (yhteiskunnan → yhteiskunta) asioista päättäminen

puolue ryhmä ihmisiä, jotka ajattelevat politiikasta (→ politiikka) samalla tavalla ja ovat sen vuoksi perustaneet oman yhdistyksen eli puolueen. Puolueet toimivat esimerkiksi Suomessa eduskunnassa ja vaikuttavat asioihin. Suomessa puolueita ovat esimerkiksi Keskusta, Kansallinen Kokoomus ja Vasemmistoliitto.

puolueet → puolue

rakettitiede (yhdyssana: tiede + raketti): tutkimus, joka kehitti avaruusraketteja

rikastua (1) tulla rikkaammaksi eli saada enemmän rahaa

rikastui → rikastua

satelliitin → satelliitti

satelliitti laite, joka on ammuttu avaruuteen ja joka kiertää esimerkiksi maata.

Kuva: WikiImages /Pixabay

socialismi aate, jossa kaikki omistetaan yhdessä ja kaikille jaetaan yhtä paljon

socialismin → sosialismi

sotilaallinen sellainen, mikä liittyy sotaan ja armeijaan → armeija

sotilaallisesti → sotilaallinen

suunnitelmatalous (yhdyssana: suunnitelma + talous) talous, jossa rahan käyttö ja esimerkiksi se, mitä tavaroita tuotettiin, suunniteltiin tarkasti etukäteen eli ennalta.

suurvallat → suurvalta

suurvalta (yhdyssana: suur- + valta) iso maa, jolla on paljon valtaa. Tässä yhteydessä: Yhdysvallat ja Neuvostoliitto

suurvalloille → suurvalta

suurvalloista → suurvalta

taloudessa → talous

talous rahan liikkuminen, esimerkiksi ostaminen ja myyminen ovat osa taloutta

talouteen → talous

tarkkailla (3) vahtia, valvoa, pitää silmällä, katsoa tarkasti, mitä joku tekee

tarkkailtiin → tarkkailla

tasa-arvo se, että kaikkia ihmisiä pidetään yhtä arvokkaina ja kaikki kohdellaan samalla tavalla ja kaikilla on samat mahdollisuudet

tehdas paikka, jossa tehdään koneiden avulla tavaroita tai materiaaleja Esimerkiksi ”paperitehdas” tekee paperia.

tehtaat → tehdas

terveydenhuolto (yhdyssana: terveys + huolto) ihmisten terveyden hoitaminen ja sairauksien hoitaminen. Terveysdenhuoltoa on esimerkiksi se, että pääsee lääkäriin, jos on sairas.

terveydenhuoltoon → terveydenhuolto

tiede jonkin asian tutkiminen. Esimerkiksi kemia ja fysiikka ovat luonnontieteitä.

tieteessä → tiede

toteutettiin → toteuttaa

toteuttaa (1) tehdä, panna toimeen, tehdä niin kuin on sanottu tai suunniteltu

vaaleissa → vaalit

vaalit se, kun äänestetään esimerkiksi presidentistä tai kansanedustajista. Esimerkiksi eduskuntavaaleissa valitaan uudet kansanedustajat eli ne, jotka pääsevät eduskuntaan.

valta jonkun mahdollisuus määrätä asioista. Esimerkiksi ”hänellä on paljon valtaa perheessä” tarkoittaa, että hän saa päättää monista asioista perheessä.

valtio on useimmiten sama asia kuin maa, esimerkiksi ”Suomen valtio”

vankileiri (yhdyssana: vanki + leiri) paikka, jossa vankeja säilytettiin

vankileirille → vankileiri

voimistua (1) tulla voimakkaammaksi eli vahvemaksi

voimistui → voimistua

voitot → voitto

voitto tässä yhteydessä: tuotto. Se, mitä myyjälle tai tekijälle itselleen jää, kun hän myy jotakin tai saa rahaa jostakin työstä, jonka hän myy. Jos kauppa saa myytyä paljon asioita, se saa paljon voittoa.

voittoja → voitto

ydinase (yhdyssana: ydin + ase) ase, joka käyttää apuna ydinreaktiota. Ydinase on todella tuhoisa ase.

ydinaseita → ydinase

ydinaseteknologia (yhdyssana: ydinase + teknologia) tekniikka, jolla kehitettiin ja rakennettiin ydinaseita → ydinase

ydinaseteknologian → ydinaseteknologia

yhteiskunta (yhdyssana: yhteis- eli yhteinen + kunta) ihmisten yhdessä muodostama eli tekemä, järjestetty kokonaisuus. Esimerkiksi ”suomalainen yhteiskunta” tarkoittaa Suomessa asuvia ihmisiä ja sen toimintaa, josta on yhteisesti sovittu.

ylellinen hieno, kallis

ylellisiä → ylellinen

yrityksillä → yritys

yritys firma. Yrityksessä ihminen myy jotakin (esimerkiksi tavaroita tai työtään) ja siitä rahaa muilta.

äänestää (1) antaa ääni eli olla mukana päättämässä jostakin. Esimerkiksi ”äänestää presidentinvaaleissa” tarkoittaa, että voi antaa yhden äänen jonkin presidentiksi pyrkivän eli presidenttiehdokkaan puolesta

äänioikeus (yhdyssana: ääni + oikeus) lupa äänestää vaaleissa eli antaa ääni. Esimerkiksi ”äänioikeus presidentinvaaleissa” tarkoittaa, että saa äänestää jotakuta ehdokasta.

äärelle luokse tai lähelle jotakin